

ZPRÁVY Z ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

Informace pro členy

Vážená členko, vážený člene České geografické společnosti, pokud jste zároveň s Informacemi ČGS neobdržel/a také časopis Geografie 2011/3, znamená to, že nemáte za letošní rok zaplacený členské příspěvky. Prosíme, učiňte tak nyní (letošní číslo časopisu Geografie obdržíte dodatečně). Číslo účtu společnosti je 1921937329/0800, variabilní symbol – nutný pro identifikaci platby – je číslo uvedené na obálce, ve které jste časopis obdržel/a. Pokud nemáte zájem v ČGS dále setrvat, prosím, podejte zprávu na sekretariát společnosti: sekretariát České geografické společnosti, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 43 Praha 2, tel.: 221 951 397, fax: 221 951 598, e-mail: danafi@natur.cuni.cz. Běžnou praxí je informovat o aktuálním dění v ČGS členy prostřednictvím elektronické pošty, ale bohužel adresář sekretariátu není úplný a plně aktuální, proto prosím, pokud došlo ve vašem případě ke změně e-mailové adresy, nebo z jakéhokoli důvodu nedostáváte elektronické zprávy z ČGS, zašlete váš kontakt na e-mail: danafi@natur.cuni.cz. Děkujeme.

Dana Fialová

Zpráva o jednání HV ČGS v květnu 2011

Hlavní výbor se sešel při příležitosti konání celostátního kola Zeměpisné olympiády v Plzni dne 12. 5. 2011. Prezident společnosti doc. Tadeusz Siwek se zúčastnil slavnostního vyhlášení výsledků a předal úspěšným řešitelům Zeměpisné olympiády věcné dary. Na svém jednání se HV ČGS zabýval především podklady pro pokračování smluvního vztahu s Nakladatelstvím České geografické společnosti, které vydává Geografické rozhledy, a doporučil redakční radě pravidelně zařadit informace o probíhajících kolech Zeměpisné olympiády a tím zvýšit sledovanost tohoto časopisu, především mezi učiteli zeměpisu na základních a středních školách. Časopis by měl sloužit jako podklad pro jednotlivá kola olympiády. HV ČGS dále projednal organizaci dalších ročníků Zeměpisné olympiády. Ročník 2011/12 bude dále organizovat pracoviště katedry geografie Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni a pět následujících ročníků bude organizováno Geografickou sekcí Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Doc. Siwek informoval, že dle sdělení dr. Sudy z Organizačního řádu Zeměpisné olympiády (čl. 2) z roku 2005 vypadla zmínka, že spolupředatelem olympiády je ČGS, což není žádoucí. ČGS by měla být uvedena jako jeden z garantů Zeměpisné olympiády. Návrat k předešlé formulaci podtrhuje i fakt, že podmínkou účasti na soutěži IGU je členství organizátorů v národní společnosti, kterou je právě ČGS.

HV ČGS se dále věnoval tvorbě vzdělávacích standardů, o něž se v současné době zajímá MŠMT ČR. K jejich tvorbě přistupuje po linii VÚP i po linii ministerské. Předseda Sekce geografického vzdělávání doc. Hofmann oslovil na podzim roku 2010 vedení VÚP a nabídl odbornou pomoc. Mgr. T. Pavlas z VÚP požádal některé členy ČGS o odbornou konzultaci při tvorbě standardu zeměpisu. Na této činnosti se dobrovolně podílí dr. Vávra, Mgr. Knecht a doc. Hofmann. Při této příležitosti si uvědomujeme, že českému geografickému vzdělávání chybí dokument, který by specifikoval cíle geografického vzdělávání pro Českou republiku, které se budou opírat i o mezinárodní dokumenty, zkušenosti a výzkumy.

Prezident ČGS doc. Siwek navrhl připravit vydat v roce 2014 u příležitosti 120 let společnosti reprezentativní publikaci o historii ČGS. Doc. Siwek se již obrátil na dr. Jiřího Martínka, který vyjádřil ochotu pracovat na textu o historii ČGS, a jmenoval prezidenta společnosti hlavním editorem této publikace. Předpokládá se, že v publikaci budou zveřejněny významné reprinty vědeckých článků, které již byly publikovány v prestižních časopisech. HV ČGS dále prodjednal a schválil organizaci výroční konference ČGS v roce 2012 na Pedagogické fakultě MU za spolupráce ostatních geografických pracovišť v Brně.

Doc. Kaňok oznámil, že funkci předsedy Sekce kartografie a geoinformatiky ČGS převezme v roce 2012 dr. Petr Kubíček z Brna.

HV ČGS podporuje projekt města Moravská Třebová, které má zájem vytvořit a provozovat Geografické muzeum.

Radim Perlín

Diskuzní setkání Socioekonomické sekce v Lukách nad Jihlavou

Ve dnech 10. a 11. března 2011 se v Lukách nad Jihlavou uskutečnilo diskuzní setkání pořádané pod hlavičkou Sekce socioekonomické geografie a regionálního rozvoje ČGS. Na akci se sjelo 35 účastníků z různých českých geografických vysokoškolských pracovišť i jiných institucí. Záměrem akce bylo oživit činnost uvedené sekce a zejména poskytnout příležitost k setkání a kritické diskuzi některých otázek týkajících se práce geografů v akademické sféře i mimo ni. Uspořádání semináře bylo podpořeno z projektu Geoinovace (Inovace výuky geografických studijních oborů CZ.1.07/2.2.00/15.0222). Organizátoři si s programem příliš nelámali hlavu, když ho rozdělili na čtyři tematicky velmi široce vymezené bloky pracovní nazvané: (1) uplatnění geografů v praxi, (2) problémy a otázky akademické práce, (3) otázky týkající se výuky a studia a (4) problémy a perspektivy mladých geografů. S přednesením úvodních tezí k další diskuzi v těchto blocích našťastí souhlasila většina z nereprezentativně a nesystematicky vybraných a oslovených řečníků, jejichž jména figurují v níže uvedeném textu. Cílem této zprávy je, bez nároků na úplnost a konzistentnost, představit vybrané z témat či argumentů, které byly úvodními řečníky nadneseny, resp. o kterých byla v následujících diskuzích řeč.

V sekci zaměřené na otázky spojené s uplatněním geografů v praxi, ale též otázky spolupráce mezi akademiky a praxí se o úvodní vstup postarali David Uhlíř a Petr Chládek (oba Jihomoravské inovační centrum Brno) společně

s Pavlem Csankem (Berman Group). Ti nasměrovali další diskuzi několika směry. Zdůraznili např., že platí, že absolventi geografie se uplatňují při řešení mezioborových, komplexních, resp. integrálních problémů. V praxi mnohdy převládá problémová a nikoliv oborová orientace. Na základě průběžně se objevujících problémů a potřeb se také tvoří nové typy pracovních příležitostí. Geografové mohou mít v tomto ohledu v některých oblastech jistou komparativní výhodu. Příkladem je tvorba politik a strategií vztahujících se k otázkám regionálního rozvoje a hospodářské konkurenceschopnosti regionů, podpoře inovací atd. V těchto a souvisejících oblastech již dnes geografové nacházejí atraktivní uplatnění a poptávka po kvalitních absolventech geografie zde existuje. Zdá se, že kvalitní absolventi geografie se v praxi realizují dobře. Jak je to ovšem s těmi průměrnými? Právě pro takové absolventy někdy může být absence určitých předem jasně vymezených profesních pozic problém. Bylo ovšem uvedeno, že absenci ex-ante přesně specifikovaného uplatnění je obecně třeba vidět jako výhodu a nikoliv jako omezení absolventů geografie.

Reč byla též o tom, co by vhodně připravení absolventi měli umět, resp. k čemu by měli být pro potřeby uplatnění v praxi vedeni. V tomto ohledu byla zmíněna např. potřeba důrazu na všeobecné schopnosti kritického myšlení, zvědavost a kreativitu, schopnost „více-řádovostního“ pohledu atd. Stejně tak je ovšem důležité zvládnutí „řemeslných“ dovedností, jako je formulace výzkumných otázek nebo rigorózní aplikace postupů kvantitativního i kvalitativního výzkumu v kombinaci se schopností akceptovat názorovou pluralitu ve zvolených přístupech. Mezi specifitějšími (a dosud mnohdy nedostatečnými) požadavky na výbavu absolventů byla zmíněna např. znalost práce se zákony a předpisy nebo znalost systému veřejné správy. Diskutovány byly i možnosti a formy spolupráce mezi akademickou sférou a praxí. Zdá se, že stále nenaplněný prostor u nás v tomto ohledu existuje třeba v oblasti tzv. policy research. Příkladem může být poptávka po metodicky a empiricky náležitě ukotvených hodnoceních dopadů různých politik, mapování zahraničních zkušeností a jejich převádění do domácího prostředí atd.

Druhý blok otevřel Luděk Sýkora (PřF UKv Praze), který přednesl několik vstupních tezí, resp. provokativních otázek, pro další diskuzi problémů vědecké práce geografů. V obecné rovině šlo o zamýšlení nad povahou, smysluplností a významem stávajícího geografického výzkumu. Je např. tak často zmiňovaná mezioborovost geografie opravdu její silnou stránkou a umíme této široké rozkročenosti geografie využít? Nebo jde reálně spíše o limitující faktor, který mnohdy přispívá k povrchnosti a nízké rigoróznosti výzkumu geografů? Zdůrazněna byla skutečnost, že tak jako v jiných oborech, je i v geografii kvalita výstupů do značné míry odvislá od schopnosti nalézat a správně formulovat kvalitní (tzn. vědecky i společensky relevantní) výzkumné otázky. Do jaké míry je ovšem tato schopnost vlastní českým geografům? V ohledu k (ne)zvládnutí metodologie bylo zmíněno přetrvávající schematické chápání kvalitativního výzkumu ve zjednodušeném protikladu k výzkumu kvantitativnímu a nesprávné ztotožňování tohoto rozlišení s odlišením extenzivního a intenzivního výzkumu v rámci kritického realismu. Jednou z dalších otázek byla schopnost práce se základními geografickými koncepty (místo, prostor atp.) a citlivost k používání vhodných – tj. organických a prakticky smysluplných – jednotek (územních a při zohledněních sociálních vazeb pak tudíž jednotek sociálně-geografických). Zajímavá je také otázka sledování, přejímání a vytváření trendů v geografickém

výzkumu. Používáme známé přístupy a postupy, sledujeme známé směry výzkumu. Naším přínosem je, že jejich aplikací v domácím prostředí přispíváme k rozšiřování empirických poznatků geografie (což se také očekává). Snažíme se ovšem alespoň v náznacích také o nastolování nové agendy a ovlivňování mezinárodních trendů? Nejsme v tomto ohledu pouze v kontinuálním vleku za směřováním výzkumu v zahraničí, odkud používané přístupy, koncepty i témata s časovým odstupem přejímáme? S tímto souvisí i navazující otázka (zmíněná obdobně i při diskuzi v dalších blocích) a to, zda jsme schopni a připraveni definovat a teoreticky a metodicky zaštitit i mezinárodně významná výzkumná témata. V řadě ohledů to není v rámci české sociální/humánní geografie příliš zřejmé či časté.

Jiří Blažek (PřF UK v Praze) se ve stejném bloku zaměřil specificky na otázku publikační strategie, jakožto důležité součásti udržení konkurenceschopnosti oboru, pracovníků i jednotlivců (v kontextu požadavků na akreditace, kariérní růst apod.). Většina z nás již několik let pociťuje na vlastní kůži, že náš obor je, podobně jako jiné disciplíny, vystaven tzv. scientometrické vlně, se kterou se musí vyrovnávat. Tato situace má svá negativa, ale i pozitivita. Negativa vesměs známe a umíme se jimi již ohánět (viz metafora ledovce, tj. různá relevance WoS pro různé obory). Geografie je výrazně idiografická a výzkum je více vázán na národní systém. Zřejmou nevýhodou také je, že na rozdíl od nomotetických oborů jsme dosud nebyli vystaveni zahraniční konkurenci. Pozitivem tohoto tlaku ale evidentně může být posun v kvalitě i charakteru výzkumu. Jde např. o posun od popisnosti k intenzivnějšímu zasazování studovaných lokálních témat do širšího kontextu a větší důraz na zobecnění. V české geografii lze za posledních 5–10 let sledovat významné změny (např. někteří výjimeční doktorští studenti mají při dokončení studia již 5 publikací na WoS). Určité srovnání a dohánění mezinárodní konkurence tedy není nereálné. Základem úspěchu je promyšlená publikační strategie, která vede ke koncentraci na vhodná témata i k zaměření sil vhodným směrem. Jiří Blažek v tomto ohledu mimo jiné konstatoval, že práce sice povětšinou děláme dost, ale často je nevhodná struktura publikací díky stále malému důrazu na uplatňování výsledků v uznávaných mezinárodních časopisech. Byla také prezentována základní fakta o systému hodnocení publikací a jejich bodového ohodnocení a doporučeny základní body publikační strategie. Zároveň však bylo též zdůrazněno, že při honbě za publikačními body je stále více třeba dbát i na publikační etiku.

V rámci bloku nazvaného „otázky týkající se výuky a studia“ vystoupili Vladimír Baar a Petr Rumpel (oba PřF OU v Ostravě), kteří informovali o rozvoji geografických oborů na jejich pracovišti a v tomto kontextu poukázali na některé obecnější problémy spojené se studiem geografie. Vedle nich pak Libor Lněnička podrobně informoval o výuce a projektech na své domovské katedře geografie PdF MU, Brno. Dva prvně zmínění např. uvedli, že zájem o studium dvou oborů realizovaných na OU (politická a kulturní geografie a geografie a regionální rozvoj) je nadále vysoký, i když oproti předcházejícím letům byl v roce 2010 zaznamenán pokles počtu uchazečů. Bohužel též konstatovali snižující se úroveň připravenosti uchazečů. To platí jak z pohledu znalostí, tak i dovedností (jako např. kritické myšlení, psaní textů či schopnost číst cizojazyčné texty). V poslední dekádě dochází na OU ke zkvalitňování a diverzifikaci obsahů a forem studia geografických oborů. Hlavními zdroji znalostí pro inovace oborů byla inspirace v zahraničí, dále komunikace a kooperace s absolventy a diskuze

s kolegy z jiných geografických pracovišť u nás. Důraz je kladen na rozvoj klíčových kompetencí, jako jsou cizí jazyky, informační technologie, prezentační a komunikační dovednosti, projektové řízení, multikulturní kompetence nebo schopnost orientovat se v cizím jazykovém a kulturním prostředí. V rámci bloku byly rovněž prezentovány příklady koncipování studia geografie z Německa, Velké Británie a USA. Ze zahraničních zkušeností vyplývá nutnost více propojovat výuku s výsledky vlastních výzkumů, více diverzifikovat a snažit se o vytvoření unikátních geografických studijních oborů a předmětů na jednotlivých univerzitách. Z prezentace také zřetelně vyplynul důraz na snahu o hledání odpovědí na stále aktuální otázky, jako např.: Jak lépe komunikovat obor vůči veřejnosti, aby se zvýšila jeho prestiž i atraktivita pro studenty? Jaký je či jaký má být obecný profil absolventa geografie v jednotlivých stupních studia? Jak rozvíjet klíčové a obecné kompetence v rámci výuky geografických kurzů? Jaké jsou či mohou být nové specializace v rámci studia geografie?

Poslední blok byl věnován „možnostem a problémům mladých geografů (v rámci postgraduálního studia i mimo něj)“. Zde diskuzi moderoval Petr Daněš (PřF MU, Brno) a o své zkušenosti a názory se podělily Pavla Žížalová (Technologické centrum AV ČR) a Jana Spilková (PřF UK v Praze). Byl se jedná o subjektivní názory zúčastněných, konstatován byl určitý pozitivní posun v úrovni doktorského studia geografie v posledních letech. Zahraniční zkušenosti ovšem ukazují, že stále ještě není srovnatelné s kvalitou na známějších západoevropských pracovištích. Díky materiální motivaci dané stávajícím systémem státních příspěvků u nás nezdělavá převládá tendence nabírat co nejvíce doktorských studentů nad snahou soustředit se na studenty kvalitní (kteří jsou následně schopni uspět v mezinárodní konkurenci). Toto je i jednoduché vysvětlení malého podílu dokončujících absolventů. Také pro studenty samotné často v průběhu studia chybí náležitá motivace, zejména když vidí, že nejsou nijak přísně průběžně kontrolováni a že mezi nimi není příliš rozlišováno na základě dosažených výsledků (časté „plošné“ poskytování zákonem stanovených stipendií s nepříliš podstatnou, navíc neprůhledně rozdělovanou, variabilní složkou odměn). Navíc i kvalitní doktorští studenti jsou díky existujícím finančním pravidlům často nuceni hledat příjmy jinde, čímž se pro ně výzkum stává prací na částečný úvazek. Ani na zahraničních univerzitách není postgraduální studium lukrativní záležitostí a hlavní motivací zůstává zájem studentů (což je dobře), finanční podmínky tam ale umožňují „důstojné přežití“ při plné koncentraci na výzkumný projekt a bez zvláštní nutnosti vedlejšího zaměstnání. Nedostatek kontroly a průběžného hodnocení se ovšem týká i práce školitelů, na jejíž kvalitě jsou však studenti zároveň až příliš závislí ve svých aktivitách a možnostech během studia. Vyslovena zde byla také připomínka, že se sice investuje do vybavení, technologií atp., méně ale do měkkých faktorů – např. možností kontaktů s kvalitními odborníky mimo domácí pracoviště, zahraniční výzkumné spolupráce nad rámec obvyklého „cestování“ v Erasmu atp. Bez těchto možností pak (leckdy po vzoru školitelů) převládá práce na „vlastním písečku“ (orientace na domácí témata), zatímco orientace na mezinárodní významná témata je výjimečná. Problémy jsou pochopitelné i na straně studentů samotných – jen u některých je například patrná snaha o hledání vlastní cesty.

Jana Spilková se pak zamýšlela nad rozdíly v české a anglosaské sociální (nebo chcete-li humánní) geografii. K tomu využila i vlastní rychlý průzkum tematického zaměření článků publikovaných v časopise Geografie za posledních

10 let. Na tomto základě poukázala na určitou uniformnost prováděných výzkumů a jejich malou tematickou originalitu (převládající články na podobná a u nás již tradiční témata – např. periferie, regionální rozvoj, sídelní geografie, migrace atp.). Naopak „novým“ a alternativním tématům je podle ní věnován minimální prostor (např. kulturní geografie, popř. tzv. nová kulturní geografie, gender a feministická geografie, queer geografie, geografie dětí a mládeže, disability geography a celá řada dalších). Toto může být spojeno i se stále poměrně malou nápaditostí při zadávání témat studentských prací (závislost na zaměření školitelů, ale i určitá pohodlnost a snaha „nevybočovat z řady“), ovšem také s omezenou teoreticko-metodologickou výbavou a stereotypním používáním tradičních metodických postupů. Jen výjimečně se tak např. v našem prostředí můžeme setkat se solidním intenzivním výzkumem, který by byl náležitě metodicky uchopen a empiricky podložen.

Doufáme, že diskuzní setkání v Lukách nad Jihlavou nebylo poslední svého druhu, a že na něj navážou další setkání či pracovní semináře, které se již budou věnovat specifičtěji zaměřeným aktuálním problémům našeho oboru. Jakákoliv iniciativa je v tomto ohledu vítána.

Josef Novotný, Pavel Ptáček

(Sestaveno s využitím materiálů výše zmíněných přednášejících)

Zeměpisná olympiáda 2011

Dne 12. 5. 2011 se uskutečnilo v Plzni celostátní kolo Zeměpisné olympiády, jejímž hlavním organizátorem a odborným garantem je již čtvrtým rokem katedra geografie Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

I v letošním ročníku této soutěže pro talentované žáky museli soutěžící prokázat řadu znalostí a dovedností, a to odborných geografických (např. práce s atlasem) i obecných komunikačních, argumentačních a dovednosti formulace zobecnění a syntézy poznatků.

V jednotlivých kategoriích soutěže nejlépe obstáli:

Kategorie A:

1. Jan Gebrt, ZŠ a MŠ Pohádka Hradec Králové (Královéhradecký kraj)
2. Karel Volf, Gymnázium Benešov (Středočeský kraj)
3. Martin Orság, Gymnázium Vyškov (Jihomoravský kraj)

Kategorie B:

1. Ondřej Vystavěl, Slovanské gymnázium Olomouc, Česko-francouzská sekce (Olomoucký kraj)
2. Martin Štyks, Gymnázium Lovosice (Ústecký kraj)
3. Martin Blecha, Gymnázium Tišnov (Jihomoravský kraj)

Kategorie C:

1. Bruno Jurášek, G. Jiřího Gutha-Jarkovského (hl. m. Praha)
2. Ondřej Babka, Gymnázium Benešov (Středočeský kraj)
3. Martin Chýle, ZŠ U Lesa, Nový Bor (Liberecký kraj)

Kategorie D:

1. Tomáš Koutný, Gymnázium Třebíč (kraj Vysočina)
2. Petr Kolařík, Gymnázium Uherské Hradiště (Zlínský kraj)
3. Matěj Roman, Gymnázium J. Vrchlického, Klatovy (Plzeňský kraj)

Slavnostnímu vyhlášení výsledků byl přítomen prezident České geografické společnosti Tadeusz Siwek a několik členů Hlavního výboru ČGS a osobně předali vítězům ZO ceny. Blahopřejeme všem soutěžícím a doufáme, že se s řadou z nich shledáme i v příštím ročníku. Děkujeme jejich učitelům zeměpisu, kteří je na soutěž připravovali. V neposlední řadě patří dík také organizátorům celé akce.

Jiří Suda

V San Franciscu proběhla světová žákovská zeměpisná olympiáda

V červenci se již podruhé v historii zúčastnil český žákovský tým soutěže s letošním názvem „2011 National Geographic World Championship“. Tuto, zpravidla 5denní, soutěž tradičně pořádá světoznámý americký zeměpisný časopis v liché roky pro mladé zeměpisce věkové kategorie 12–15 let v některém atraktivním místě na světě. Poprvé se český tým soutěže účastnil v Ciudad de México v roce 2009. Hostitelem soutěže roku 2011 bylo malebné kalifornské San Francisco na pacifickém pobřeží USA. Přihlášené a přijaté státy mají možnost na

soutěž vyslat tříčlenné týmy s jednou osobou pedagogického doprovodu, jež je současně členem mezinárodní poroty, a další osobu jako hosta. Z Česka postoupili kapitán týmu Bruno Jurášek z Prahy, Ondřej Babka z Boušic a Martin Chýle z Nového Boru – nejlepší absolventi českého celostátního kola zeměpisné olympiády 2011 (viz zpráva Jiřího Sudy výše).

Soutěž tradičně probíhala pouze v kategorii soutěžních týmů a sestávala se ze tří částí: písemný test (ten obsahoval 50 otázek ze všech dílčích geografických oborů s možností výběru správné odpovědi z nabídky, na něj navazovaly 4 komplexní otázky využívající obrazové podklady – grafy, schémata, mapy), aktivita v terénu (tentokrát bylo úkolem týmů vyhledat podle plánu ZOO v San Francisku 10 panelů se čtveřicí na sebe navazujících otázek a tyto zodpovědět), finálový ústní kvíz v sídle společnosti

Obr. – Český tým na exkurzi v prostoru Zlaté brány v San Franciscu (zleva: Martin Chýle, Ondřej Babka, kapitán Bruno Jurášek). Foto: J. Kolečka

Google Inc. (sponzora letošní soutěže) v městečku Mountain View u San José pro tři neúspěšnější týmy z předchozích částí soutěže. Otázky v tomto finálovém kole vyžadovaly jak formu jednoslovné odpovědi bez možnosti výběru, tak poznat úmyslné chyby v mapě, ze zvukového záznamu poznat jazyk, podle fotografie identifikovat lokalitu apod. Český tým po prvních dvou kolech skončil na dobrém 10. místě, ale do finále se neprobojoval. V něm zvítězili Rusové před Kanaďany a Taiwanci v poměrně dramatickém souboji. Součástí akce byly také exkurze na aktivní zlom San Andreas v oblasti Point Reyes a do chráněných porostů sekvojovců severně od San Francisca v chráněné oblasti Muir Woods, prohlídky zajímavých lokalit ve vlastním městě a jeho okolí. Patronát nad českou účastí opět převzala katedra geografie Pedagogické fakulty MU v Brně. Po finanční stránce účast proběhla výhradně za podpory vysílajících škol a sponzorů. V návaznosti na soutěž se uskutečnila odborně vedená výprava po geograficky zajímavých lokalitách jihozápadu Spojených států.

Jaromír Kolečka, Aleš Ruda

Central European Regional Olympiad – CERIGEO 2011

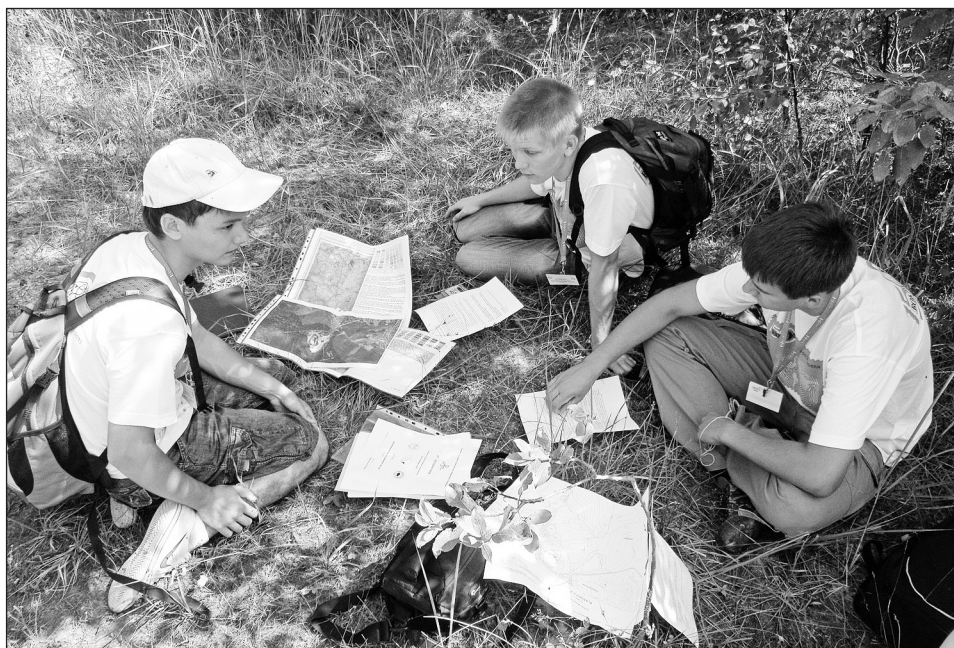
V sobotu 27. srpna 2011 skončila 5. mezinárodní geografická soutěž CERIGEO 2011 slavnostním vyhlášením výsledků v prostorách Staré radnice v Brně. Organizace této soutěže se ujala katedra geografie PdF MU a Jihomoravská pobočka ČGS.

Středoevropská regionální zeměpisná olympiáda probíhá pod názvem CERIGEO – Central European Regional Olympiad jako soutěž, která je organizována od roku 2003 pravidelně každý lichý rok. S myšlenkou o založení mezinárodních regionálních kol přišel organizační výbor na Geography Competition IGU v Durbanu v roce 2002. Uvažované mezinárodní aktivity měly vyplnit mezeru v soutěžích pořádaných v sudé roky, které organizuje Mezinárodní geografická unie (IGU). Soutěž je pořádána pro studenty ve věku od 16 do 19 let, úspěšné řešitele národních kol zeměpisných olympiád. Přípravy a provedení prvního ročníku soutěže CERIGEO v roce 2003 se tehdy poprvé ujala katedra geografie PdF MU. Celosvětová soutěž organizovaná pod záštitou IGU má již za sebou 8 ročníků. Středoevropská soutěž letos završila 5. ročník.

Letošní rok byl výjimečný, protože zájem o 5. ročník CERIGEO projevil více týmů, a to nejen ze zemí střední Evropy. Soutěž proběhla od 24. 8. do 27. 8. 2011 a zúčastnilo se jí 10 týmů, včetně soutěžících z Česka. Soutěže v geografii mají svoje specifika, která spočívají především v tom, že se zápolení mladých geografů neodehrává jen v učebnách, ale je tam zastoupena vždy práce v terénu. Na všech těchto soutěžích si organizátoři proto stanovují limit pro počet zúčastněných zemí. První ročníky světové soutěže měly dokonce menší účast než 10 zemí. Teprve až v roce 2006 přesáhl jejich počet 20 zemí. Česko si na těchto soutěžích vydobylo stále místo a je pravidelně pořadatelem oslovováno a vyzýváno k účasti na těchto akcích, včetně jejich přípravy a práce v mezinárodní porotě. Důkazem je i pozvání k účasti na další soutěž, kterou pořádá National Geographic Magazine (viz zpráva J. Kolečky a A. Rudy výše). Žáci ve věku 12–15 let z Česka se této soutěže zúčastnili v letech 2009 a 2011. Zásahu

na této skutečnosti mají i pořadatelé CERIGEA, kteří už po dvakrát prokázali, že jsou schopni tuto kvalitní soutěž pořádat.

Program soutěže byl velmi náročný jak pro organizátory, tak pro soutěžící. První den 24. 8. po registraci a krátkém přivítání na půdě Pedagogické fakulty MU panem děkanem doc. RNDr. Josefem Trnou, CSc. a prezidentem ČGS doc. RNDr. Tadeuszem Siwkem, CSc. se soutěžící přesunuli do obce Jedovnice, kde měli zajištěno ubytování, a čekala je tam první soutěž: orientace v terénu podle GPS ke stanovištím se zadanými úkoly. Ve čtvrtek 25. 8. proběhlo další kolo soutěže půldenní prací v terénu. Tato praktická část soutěže ve venkovském prostředí byla zahájena terénním projektem (fieldworkem) zahrnujícím problematiku environmentální geografie (viz obrázek). Fieldwork se skládal ze dvou částí. Studenti se na trase Jedovnice – propadání Jedovnického potoka – Rudice – lom Seč postupně seznámili s touto oblastí, jejími přírodními podmínkami a činnostmi lidí. Vlastní šetření se týkalo využití lokality lomu Seč a skládalo se ze dvou částí. První část vyžadovala širší analytické a syntetické dovednosti týmů, v nichž museli studenti prokázat práci s tematickými mapami různých měřítek a satelitními snímky. Výstupem první části pak byla tematická mapa zakreslená do topografického podkladu zájmového území a zpráva, která toto území slovně popisovala. Druhá část pak byla zaměřená na celkovou regeneraci pozměněného území. Úkolem týmů bylo navrhnout tři revitalizační (rekultivační) opatření, která by bylo možné s ohledem na charakter krajiny provést. Po vyhodnocení lze konstatovat, že druhá část projektu byla pro studenty jednodušší než první. Celkovým výsledkem pak byl návrh, jak v daném území postupovat, podložený vlastními mapovými a písemnými výstupy. Poté následovala exkurze po střední a severní části Moravského krasu do vzájemně

Obr. – Soutěžící při řešení venkovského fieldworku v lomu Seč. Foto: L. Lněnička

diametrálně odlišných jeskyní: Výpustku, sloužící po řadu desetiletí vojenským účelům, a Balcaruky se zachovalými unikátními přírodními pozoruhodnostmi podzemního krasového světa. Společenským vrcholem tohoto dne soutěže byly pozoruhodné prezentace jednotlivých týmů a jejich zemí. V pátek 26. 8. se úkoly soutěže přesunuly do Brna na PdF, kde dopoledne proběhl písemný test a po něm multimediální test. Po krátkém obědě se účastníci odebrali do areálu brněnského výstaviště (BVV) k další práci v terénu, tentokrát v urbanizovaném prostředí. Urbánní fieldwork byl zadán jako týmová práce, kdy jednotlivé týmy plnily v prostoru výstaviště zadané úkoly. Hlavním cílem aktivity bylo zhodnocení současného potenciálu areálu BVV a navržení nových možností jeho rozvoje. Osoby v týmu si rozdělily následující role: 1 osoba kreslila mentální mapu, 2 osoby zapisovaly poznámky z odborného výkladu a 1 osoba pořizovala fotodokumentaci. Další část aktivity byla zaměřena na zhodnocení současného stavu budov v areálu. Ze získaných poznatků poté každý tým zhodnotil současný stav budov a ploch v areálu formou analýzy SWOT. V závěrečné části měl každý tým formou volné eseje navrhnout nové možnosti rozvoje celého areálu. Celá aktivita trvala 3 hodiny a v této části byly mezi nejlepšími týmy Lotyšska, Slovinska a Polska. Mezinárodní porota, složená po jednom zástupci z doprovodu každého týmu, vyhodnocovala dílčí výsledky soutěže. Je třeba konstatovat, že pedagogický doprovod byl do soutěže aktivně vtažen a čekala jej podobná pracovní zátěž jako vlastní soutěžení.

Závěrečný ceremoniál proběhl dne 27. 8. pod záštitou primátora města Brna, Bc. Romana Onderky, v prostorách Staré radnice. Zde byly rozděleny nejen certifikáty za účast, ale také medaile jednotlivcům i týmům, nemluvě o dalších věcných oceněních. Pořadí nejlepších týmů zahájili zlatí Poláci následovaní stříbrnými Lotyši a bronzovými Slováky. V soutěži jednotlivců zvítězil Grzegorz Jacek Cieplak z Polska, na druhé pozici se umístil Wojciech K. Kaczmarczyk rovněž z Polska. Třetí místo zaujal Mikuláš Krupa ze Slovenska. Nejúspěšnější reprezentant Česka, Tomáš Koutný, obsadil 9. místo. Bližší informace o soutěži naleznete na internetových stránkách katedry geografie PdF MU: www.ped.muni.cz/wgeol/.

Eduard Hofmann, Jaromír Kolejka, Libor Lněnička, Aleš Ruda

Finále soutěže o nejlepší Studentskou vědeckou odbornou práci

Již 7. ročník finále soutěže o nejlepší Studentskou vědeckou odbornou práci (SVOP) se konal 7. září 2011 v prostorách katedry geografie Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Do soutěže bylo přihlášeno 10 prací, které reprezentovaly 6 geografických pracovišť (katedra geografie PdF MU, katedra fyzické geografie a geoeologie PřF UK v Praze, katedra sociální a ekonomické geografie PřF UK v Praze, katedra aplikované geoinformatiky a kartografie PřF UK v Praze, katedra geografie PdF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a katedra geografie PdF Západočeské univerzity v Plzni).

Vlastní soutěže se nakonec zúčastnilo 9 studentů, kteří před pětičlennou odbornou porotou prezentovali své odborné práce. Z oboru fyzické geografie byly představeny práce dokumentující promrzání, teplotní a vlhkostní trendy

v půdních kopečcích, dendrochronologické datování rychlých svahových pohybů či morfometrické charakteristiky působení ledovcových procesů v Tatrách. Humánní geografie byla zastoupena tématy věnující se teoretické analýze intervence USA v Iráku v roce 2003, podpoře cestovního ruchu v chráněných území NP Šumava, rezidenční suburbanizaci Českých Budějovic a stanovení image města Blansko. Z oboru geoinformatiky byla prezentována jedna práce a to 3D rekonstrukce zaniklých částí města Dobříš. Stejně tak byla jednou prací zastoupena oblast geografického vzdělávání popisující využití nástrojů GoogleEarth pro výuku zeměpisu. Odborná porota hodnotila u každé práce její originalitu, náročnost zpracování, úpravu vědecké práce, ústní projev při prezentaci a vlastní diskuzi. V každé části mohlo být uděleno maximálně 5 bodů a celkový zisk tak odpovídal 125 bodům.

I když je potřeba vyzdvihnout, že všechny práce a jejich prezentace byly na vysoké úrovni, a jsou tak zárukou kvalitního geografického dorostu, vítěz mohl být jen jeden. První místo udělila porota Janu Tumajerovi (katedra fyzické geografie a geoekologie PřF UK), který prezentoval práci s názvem „Dendrochronologické datování rychlých svahových pohybů“. Na druhém místě se s prací na téma „3D rekonstrukce zaniklých částí města Dobříš“ umístila Lucie Koucká (katedra aplikované geoinformatiky a kartografie PřF UK) a třetí místo získal Luboš Fendrych (katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK), který představil práci „Geopolitická nutnost? Teoretická intervence USA v Iráku 2003“. Všichni účastníci soutěže obdrželi upomínkové předměty a účastnický list, první tři soutěžící navíc i knižní ceny a finanční ocenění od České geografické společnosti. Závěrem bychom chtěli poděkovat nejen všem účastníkům soutěže i vysílajícím geografickým pracovištím, ale také apelovat na ostatní pracoviště, aby vysláním svých zástupců tuto soutěž podpořili a pomohli tak zvednout její prestiž.

Aleš Ruda